

DOI: 10.33663/0869-2491-2026-37-476-486

УДК 349.6

Н. Д. КРАСІЛІЧ,

кандидат юридичних наук, доцент*

ORCID: 0000-0002-8116-9515

СПІВВІДНОШЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОМЕРЕЖІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ МЕРЕЖІ NATURA 2000: ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

У статті досліджуються теоретико-правові та прикладні аспекти визначення співвідношення національної екомережі України та європейської мережі Natura 2000.

Проаналізовано сучасний стан нормативно-правового регулювання формування, функціонування та охорони елементів екомережі в контексті зобов'язань України за Угодою про асоціацію з Європейським Союзом. Визначені ключові розбіжності між поняттями «ekomereža» та «Natura 2000», що полягають у різному правовому статусі територій, рівнях обов'язковості охорони, механізмах оцінки впливу та процедурі включення нових ділянок до складу мережі. Розглянуті проблеми узгодження національного законодавства з директивами ЄС та питання імплементації Смарагдової мережі. Окремо виділяються виклики воєнного періоду та перспективи розвитку екомережі. Зроблений висновок, що адаптація правових засад функціонування екомережі до стандартів ЄС є ключовою передумовою сталого відновлення довкілля та підвищення ефективності природоохоронної політики України в процесі євроінтеграції.

Ключові слова: екомережа, Natura 2000, природоохоронні території, адаптація законодавства, екологічна політика, Європейський Союз, Смарагдова мережа, біорізноманіття, сталий розвиток.

Krasilich Nataliia. The Correlation between the national ecological network and the European Natura 2000 network: Problems of adapting Ukraine's legislation

The article examines the theoretical-legal and applied aspects of defining the relationship between Ukraine's national ecological network and the European Natura 2000 network. It analyzes the current state of legal regulation concerning the formation, functioning, and protection of ecological network elements in the context of Ukraine's obligations under the Association Agreement with the European Union. The study identifies key differences between the concepts of the "ecological network" and "Natura 2000," which lie in the distinct legal status of territories, varying levels of protection requirements, impact assessment mechanisms, and procedures for including new sites within the networks. The article also addresses issues of aligning national legislation with EU directives and the implementation of the Emerald Network. Special attention is given to the challenges of the wartime period and the prospects for the

* **Krasilich Nataliia**, Candidate of Juridical Sciences (Ph. D.), Docent

development of the ecological network. It is concluded that the adaptation of the legal framework governing the ecological network to EU standards is a key precondition for the sustainable restoration of the environment and for enhancing the effectiveness of Ukraine's environmental protection policy in the course of European integration.

Keywords: *ecological network, Natura 2000, protected areas, adaptation of law, environmental policy, European Union, Emerald Network, biodiversity, sustainable development.*

Вступ. У сучасних умовах загострення екологічної кризи та втрати біорізноманіття питання формування ефективної системи екологічних мереж набуває особливої актуальності. Україна як держава, що перебуває на етапі європейської інтеграції, зобов'язана забезпечити адаптацію свого природоохоронного законодавства до стандартів Європейського Союзу, зокрема у сфері створення та розвитку екологічної мережі. Одним із ключових орієнтирів у цій площині є мережа Natura 2000 – найбільша координаційна система охоронюваних територій у світі, створена ЄС у 1992 році, яка охоплює понад 18 % площі ЄС¹. Крім того, актуальність цих проблем зумовлена й тим, що розвиток екомережі України відбувається в умовах воєнної агресії російської федерації. Значна частина природоохоронних територій перебуває під загрозою деградації або фактичної втрати, особливо на тимчасово окупованих територіях. Це ускладнює виконання міжнародних зобов'язань України, зокрема в межах Конвенції про біологічне різноманіття² та Куньмін-Монреальської глобальної рамкової угоди³.

Постановка проблеми дослідження. Формування національної екологічної мережі почалося 2004 року з ухваленням Закону України «Про екологічну мережу України»⁴, основою якого стали відповідні положення Закону України «Про природно-заповідний фонд»⁵. Проте, незважаючи на наявність законодавчої бази, фактичний рівень розвитку екомережі залишається недостатнім. За даними Міндовкілля, станом на 2024 рік площа природно-заповідного фонду становить лише 16,8 % загальної площі території країни⁶, що не відповідає сучасним викликам охорони довкілля та стратегічним цілям ЄС – збільшити частку природоохоронних територій до 30 % до 2030 року⁷. Особливу роль у розвитку екомережі України відіграє формування Смарагдової мережі – системи природоохоронних територій, що створюються на основі положень Бернської конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats – Bern, 1979)⁸, яка слугує своєрідним містком між національною екомережею та європейською мережею Natura 2000, оскільки формує передумови для подальшої імплементації європейських стандартів у правову систему України. Отже, виникає необхідність проведення системного аналізу співвідношення національної екомережі та Natura 2000, виявлення правових колізій і прогалин, а також формулювання конкретних пропозицій щодо адаптації законодавства України до європейських вимог.

Визначення співвідношення понять «національна екомережа» – «Смарагдова мережа» – «Natura 2000» є необхідним для формування цілісної природоохоронної політики, гармонізації законодавства з ЄС, підвищення ефективності охорони біорізноманіття, а також забезпечення сталого просторового розвитку в період післявоєнної відбудови. Чітке юридичне й методологічне узгодження цих понять є передумовою для переходу України до європейської системи екомереж та інструментом зміцнення екологічної безпеки держави.

Огляд літератури. Правові аспекти розвитку екомережі активно досліджували науковці-правники Г. Балюк, М. Ващишен, Л. Васильчук, А. Гетьман, О. Ковтун, П. Кулинич, Т. Кондратюк, М. Краснова, Н. Малишева, В. Олещенко, Є. Суетнов, О. Статівка, Р. Фрідманський, Ю. Шемшученко та ін. Хоча українська наукова правнича думка активно розвиває дослідження питань екомережі, проте існує потреба подальшої адаптації теоретичних напрацювань до вимог міжнародного та європейського права. Зокрема, актуальним є узгодження екомережі України з європейською мережею Natura 2000, а також практичне закріплення статусу екологічних коридорів і Смарагдової мережі в національному законодавстві.

Виклад основного матеріалу. Формування екологічних мереж є складним міждисциплінарним процесом, який ґрунтується на поєднанні правових, екологічних, соціально-економічних та міжнародних засад. У науковій літературі поняття «екологічна мережа» визначається як інтегрована система територій та акваторій, що забезпечують збереження, відновлення та відтворення природних екосистем, підтримання екологічної рівноваги та біорізноманіття⁹. Закон «Про екологічну мережу України» містить таке визначення: екомережа – єдина територіальна система, яка утворюється з метою поліпшення умов для формування та відновлення довкілля, підвищення природно-ресурсного потенціалу території України, збереження ландшафтного та біорізноманіття, місць оселення та зростання цінних видів тваринного і рослинного світу, генетичного фонду, шляхів міграції тварин через поєднання територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також інших територій, які мають особливу цінність для охорони навколишнього природного середовища і відповідно до законів та міжнародних зобов'язань України підлягають особливій охороні (ст. 3). Отже, методологічною основою екомережі є концепція екологічної цілісності, згідно з якою збереження біорізноманіття вимагає не лише охорони окремих ділянок, а й забезпечення їх просторової та функціональної зв'язаності¹⁰. Методологічна специфіка екомережі України полягає в поєднанні трьох рівнів: національного, що визначається загальнодержавними пріоритетами; регіонального, де враховуються особливості природних комплексів областей та регіонів; локального, який передбачає збереження конкретних екосистем, ландшафтів та ареалів видів¹¹. Саме тому ключовими елементами екомережі виступають не лише території та об'єкти природно-заповідного фонду, а й екологічні коридори, буферні зони та зони

відновлення. У міжнародному контексті становлення концепції екомережі тісно пов'язане з розвитком ідей ландшафтно-екології та екосистемного підходу. Зокрема, програма «Пан'європейська екологічна мережа» (PEEN), започаткована у 1995 році Радою Європи, стала концептуальною основою для розробки національних екологічних мереж у країнах Європи¹². Україна, як учасниця відповідних міжнародних процесів, інтегрувала положення цієї програми у власну нормативну базу.

Важливим теоретичним аспектом, що потребує окремого визначення, є і співвідношення понять «екологічна мережа» України, «Смарагдова мережа» (Емеральд), яка проєктується в державах – учасницях Бернської конвенції, та «Natura 2000», що створюється на території ЄС за аналогічними принципами, але використовує юридичні і фінансові інструменти ЄС та базується на директивах ЄС. Якщо перша відображає національну систему охоронюваних територій, то дві інші мають наддержавний характер і ґрунтуються на міжнародних зобов'язаннях держав – учасниць Бернської конвенції та права ЄС. Слід зазначити, що Смарагдова мережа та Natura 2000 є взаємопов'язаними, але не ідентичними інструментами. Смарагдова мережа є передпроектною стадією для країн, які прагнуть приєднатися до Natura 2000 у майбутньому (після вступу в ЄС її території автоматично стають основою для формування Natura 2000, але потребують повторної оцінки відповідно до вимог директив ЄС). Отже, вищезазначені екомережі мають спільну стратегічну мету – збереження екосистем, хоча кожна з них базується на різних правових підходах, джерелах права, методології відбору територій, що створює основу для подальшого аналізу правового статусу екомережі України та її співвідношення з Natura 2000.

Формування екомережі в Україні має доволі чітке нормативно-правове підґрунтя. Основним актом є Закон України «Про екологічну мережу України», який визначає правові, організаційні та економічні засади створення, збереження та використання екомережі як складової національної екологічної політики. У Законі визначено, що екологічна мережа є інтегрованою системою територій і об'єктів природно-заповідного фонду, а також інших природних територій та акваторій, які забезпечують збереження умов для відтворення біологічного й ландшафтного різноманіття. Основними складовими елементами екомережі є території та об'єкти природно-заповідного фонду; території, що мають особливу цінність для збереження біорізноманіття; екологічні коридори, які забезпечують просторову та функціональну зв'язаність екосистем; буферні зони та території відновлення. Тому ключову роль у формуванні екомережі відіграє також Закон України «Про природно-заповідний фонд України», яким визначений правовий статус і режим охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Саме цей акт забезпечує практичне функціонування елементів екомережі. На розвиток зазначених законів було прийнято низку підзаконних актів, зокрема постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної програми формування

національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки»; розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії державної екологічної політики України на період до 2030 року»; інші нормативні документи щодо розроблення та реалізації регіональних схем формування екомережі.

Отже, у національному законодавстві створена база для функціонування екологічної мережі, однак вона потребує відповідного вдосконалення з метою гармонізації з європейськими стандартами. Водночас існує низка проблем, які потребують свого вирішення, а саме: необхідність визначення чітких механізмів інтеграції екомережі з європейською системою Natura 2000, деталізувати правовий статус екологічних коридорів, а також передбачити дієві економічні стимули для власників і користувачів земель, що входять до складу екомережі.

Мережа Natura 2000 є однією з наймасштабніших природоохоронних систем у світі, що створена ЄС у відповідь на зростаючу загрозу втрати біорізноманіття. Її правовою основою є Директива Ради 92/43/ЄЕС «Про збереження природних оселищ та дикої флори і фауни» (так звана Директива про оселища)¹³ та Директива Європейського Парламенту і Ради 2009/147/ЄС «Про охорону диких птахів» (Директива про птахів)¹⁴. Ці два документи заклали нормативну основу для формування інтегрованої системи охоронюваних територій на всій території ЄС. Основною метою мережі є забезпечення довгострокового виживання найбільш цінних і вразливих видів та природних оселищ Європи. При цьому на відповідних територіях повністю не обмежується господарська діяльність, допускаються традиційні форми землекористування, якщо вони не завдають шкоди природоохоронним цілям. Тож Natura 2000 поєднує охоронні заходи з принципами сталого розвитку і охоплює понад 27 тис. територій у державах – членах ЄС, що становить приблизно 18 % суходолу та значну частину морських акваторій¹⁵. Її структура складається з двох ключових елементів: території особливого значення для збереження (Special Areas of Conservation – SACs), які визначені згідно з Директивою про оселища; території спеціального значення для птахів (Special Protection Areas – SPAs), передбачені Директивою про птахів.

Принципи функціонування Natura 2000 передбачають: наукове обґрунтування відбору територій (вибір ділянок базується на біогеографічних критеріях і даних про види й оселища); інтеграцію з іншими секторами політики ЄС (сільське господарство, рибальство, транспорт, енергетика); фінансову підтримку через інструменти ЄС, зокрема Програму LIFE та Фонду сільсько-го розвитку; участь громадськості та зацікавлених сторін у прийнятті рішень; гнучкість управління, що дає змогу поєднувати охорону довкілля з господарською діяльністю¹⁶. Отже, Natura 2000 є унікальною моделлю природоохоронної політики, яка демонструє можливість поєднання суворої охорони біорізноманіття із соціально-економічними інтересами суспільства.

Порівнюючи екомережу України та мережу Natura 2000, можна виділити відповідні спільні риси та відмінності. До спільних рис можна віднести: інте-

граційний підхід (обидві мережі розглядають охорону природи як складову ширшої екологічної політики); біогеографічні принципи (складові елементи екомереж базуються на природних особливостях територій): визнання міжнародних зобов'язань (зокрема, спираються на Конвенцію про біорізноманіття та інші глобальні угоди). Відмінності полягають у такому. По-перше, правовий статус Natura 2000 має чітке закріплення у праві ЄС (Директиви 92/43/ЄС та 2009/147/ЄС), а екомережа України базується на Законі «Про екологічну мережу України», але її правовий режим менш деталізований. По-друге, існують відмінності у структурі та категорії територій: у Natura 2000 дві основні категорії – SACs і SPAs, а в екомережі України – ядра (території природно-заповідного фонду), буферні зони, екологічні коридори та відновлювальні території. По-третє, в ЄС існують єдині процедури оцінки впливу на об'єкти Natura 2000, а в Україні механізми для екомережі ще не повністю інтегровані. І нарешті, в Україні фінансування екомережі є нестабільним і залежить від держбюджету та міжнародної допомоги, тоді як ЄС забезпечує сталі джерела підтримки через програми LIFE, Horizon Europe, фонд CAP. Загалом національна екомережа України та Natura 2000 є концептуально близькими системами, проте гармонізація законодавства потребує послідовного врахування норм права ЄС, адаптації фінансових механізмів і зміцнення інституційної спроможності.

Адаптація законодавства України до стандартів ЄС у сфері охорони природи є одним із ключових завдань у контексті виконання Угоди про асоціацію та руху до членства в ЄС. Попри вже здійснені кроки, процес імплементації положень Natura 2000 стикається з низкою системних проблем. Зокрема, Закон «Про екологічну мережу» не містить прямих норм про Смарагдову мережу, у зв'язку з чим з урахуванням європейських підходів необхідно внести відповідні зміни до цього Закону, якими будуть урегульовані особливості створення і функціонування Смарагдової мережі, що забезпечить її інтеграцію в національну екологічну мережу. Крім того, необхідно передбачити норми, які визначають порядок створення та правовий режим функціонування екологічних коридорів, буферних зон і зон відновлення, а також закріпити права і обов'язки власників та землекористувачів ділянок у межах територій екомережі.

Аналіз національного та європейського законодавства щодо екологічних мереж демонструє, що в Україні існують передумови та ресурси для вдосконалення системи охорони та відтворення біорізноманіття та її інтеграції з міжнародними стандартами. Водночас існують суттєві правові, інституційні та фінансові прогалини, які ускладнюють повноцінну інтеграцію національної екомережі з Natura 2000 та Смарагдовою мережею. Значно обтяжують ситуацію імплементації положень природоохоронного законодавства ЄС і виклики воєнного часу, оскільки частина природоохоронних територій перебуває на тимчасово окупованих територіях або постраждала від бойових дій. Руїнування інфраструктури та недостатня кількість фахівців ускладнюють

управління екомережею, негативно впливає на стабільність фінансування заходів із розширення та моніторингу територій, а залежність від короткострокових міжнародних грантів ускладнює довгострокове планування. Тому вже сьогодні необхідно створювати відповідні нові механізми відновлення екосистем після закінчення війни.

Отже, ключові проблеми імплементації положень Natura 2000 в Україні мають комплексний характер: вони охоплюють правові, фінансові, наукові та соціально-політичні аспекти, посилені викликами воєнного стану. Їх подолання потребує системного реформування законодавства та управлінських практик. Зокрема, існують певні прогалини в національних процедурах оцінки впливу на довкілля щодо елементів екомережі України. Так, Закон України «Про оцінку впливу на довкілля»¹⁷ не передбачає окремої процедури чи критеріїв оцінки впливу саме на елементи екомережі (ключові зони, буферні зони, екологічні коридори), що створює певний ризик фрагментації територій рід час реалізації інфраструктурних і будівельних проєктів. Водночас Директиви 92/43/ЄЕС та 2009/147/ЄС передбачають спеціальну процедуру Appropriate Assessment для будь-яких планів і проєктів, що можуть негативно вплинути на території Natura 2000 з точки зору збереження цінності цієї території. Її суть полягає в тому, що будь-який план чи проєкт, який може мати значний вплив на територію мережі Natura 2000, має пройти обов'язкову оцінку впливу з точки зору збереження цінностей цієї території. В Україні аналогічний обов'язковий механізм для екомережі та Смарагдової мережі прямо не закріплений у законодавстві.

При розробці містобудівної документації екологічні коридори та інші елементи екомережі не завжди враховуються, що ускладнює їх збереження. В основному оцінка впливу зазвичай обмежується територіями природно-заповідного фонду, тоді як екомережа ширша і включає землі інших категорій. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» встановлює загальні вимоги, але не містить чіткого правового бар'єра, який би забороняв видачу дозволу за наявності ризику для цілісності елементів екомережі. Значна прогалина полягає в тому, що чинна система оцінки впливу на довкілля фактично орієнтована на окремі природоохоронні території, але не забезпечує системного захисту всієї екомережі, яка є просторовим каркасом довкілля. Тому доцільно внести в цей Закон положення, які передбачають обов'язкову процедуру для будь-яких проєктів, що можуть вплинути на елементи екомережі та імплементувати в національну систему оцінки впливу на довкілля окремий обов'язковий механізм типу Appropriate Assessment, який буде чітко орієнтований на охорону конкретних територій та видів. Зокрема, передбачити норми, які б установлювали, що оцінка впливу на елементи екомережі є обов'язковою спеціалізованою процедурою, яка має застосовуватися до планів і проєктів, що можуть мати значний негативний вплив на цілісність елементів національної мережі (включно зі Смарагдовою мережею), а також на території, визначені як пріоритетні для збереження біорізноманіття. Такі

зміни можна буде вважати юридичною гарантією збереження біорізноманіття, відповідно до якої враховуватимуться екологічні інтереси при плануванні будь-яких проєктів.

Варто зазначити, що в майбутньому Смарагдова мережа України фактично стане основою для включення до Natura 2000 після вступу до ЄС. Тому для такого переходу заздалегідь необхідно визначити, які елементи екомережі відповідають критеріям Natura 2000, який обсяг додаткових наукових досліджень потрібен та як адаптувати процедури оцінки впливу (EIA, SEA) до нових охоронних режимів.

Висновки. Захист екосистем під час повоєнної відбудови України є ключовою умовою сталого розвитку та євроінтеграції. Поєднання правових механізмів охорони довкілля з містобудівною та інфраструктурною політикою дасть змогу уникнути довгострокових екологічних втрат і сприятиме виконанню міжнародних зобов'язань України. Повоєнне відновлення України має супроводжуватися масштабними інфраструктурними проєктами, відновленням житла та промисловості, що створює значний тиск на екосистеми. Урбанізаційні процеси часто вступають у конфлікт із потребами охорони природи, збереження біорізноманіття та формування екологічної мережі. У цьому контексті особливої ваги набуває пошук правових механізмів захисту довкілля, які відповідали б стандартам Європейського Союзу та міжнародним зобов'язанням України. Відбудова може посилити екологічні ризики на збереження та відновлення біорізноманіття через інтенсивне будівництво та розширення транспортної інфраструктури. Європейська інтеграція України вимагає гармонізації національного законодавства у сфері охорони довкілля з екологічними директивами ЄС, зокрема у сфері містобудування, планування територій та охорони біорізноманіття. Цей процес передбачає не лише політичну та економічну гармонізацію, а й адаптацію природоохоронного законодавства та практик до стандартів ЄС. У сфері екологічних мереж це означає узгодження екомережі із принципами та критеріями Natura 2000 та Смарагдової мережі.

1. Natura 2000. European Environment Agency. URL: <https://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity/natura-2000> (дата звернення: 25.09.2025).
2. Convention on Biological Diversity (Rio de Janeiro, 1992). United Nations. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/223428?v=pdf> (дата звернення: 20.10.2025).
3. Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework (2022). Conference of the parties to the Convention on Biological Diversity. Fifteenth meeting – Part II Montreal, Canada, 7–19 December 2022. URL: <https://www.cbd.int/doc/decisions/cop-15/cop-15-dec-04-en.pdf> (дата звернення 21.11.2025).
4. Про екологічну мережу України: Закон України від 24.06.2004 № 1864-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1864-15#Text> (дата звернення 22.11.2025).
5. Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16.06.1992 № 2456-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text> (дата звернення 22.11.2025).
6. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. Офіційні статистичні дані. URL: <https://mepr.gov.ua> (дата звернення: 25.09.2025).
7. EU Biodiversity

Strategy for 2030. European Commission. URL: <https://environment.ec.europa.eu> (дата звернення 25.11.2025). **8.** Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats (Bern, 1979). Council of Europe. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/bern-convention.html> **9.** Дубина Д. В., Соломаха В. А. Основи екології: підручник. Київ: Либідь, 2019. С. 214–215. **10.** Jongman R. H. G., Pungetti G. Ecological Networks and Greenways: Concept, Design, Implementation. Cambridge: Cambridge Univ. Press, 2004. URL: https://www.researchgate.net/publication/40124876_Ecological_Networks_and_Greenways_Concept_Design_Implementation (дата звернення 24.11.2025). **11.** Андрусевич А. О. Екологічна мережа України: правові засади формування. Львів: Видавництво ЛНУ, 2016. С. 33–34. **12.** Council of Europe. Pan-European Biological and Landscape Diversity Strategy (PEBLDS). Strasbourg, 1995. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/227403> (дата звернення 22.11.2025). **13.** Council Directive 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora. OJ L 206, 22.07.1992. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2009/147/2019-06-26/eng> (дата звернення 25.11.2025). **14.** Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council of 30 November 2009 on the conservation of wild birds. OJ L 20, 26.1.2010. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2009/147/2019-06-26/eng> (дата звернення 25.11.2025). **15.** European Environment Agency. Natura 2000 data – the European network of protected sites. URL: <https://www.eea.europa.eu> (дата звернення: 25.09.2025). **16.** Apostolopoulou E., Pantis J. Conceptual gaps in the national strategy for the implementation of Natura 2000: the case of Greece. Biological Conservation, 2014 (дата звернення 25.11.2025). **17.** Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017 № 2059-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text> (дата звернення 25.11.2025).

References

1. Natura 2000. European Environment Agency. URL: <https://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity/natura-2000> (data zvernennia: 25.09.2025). **2.** Convention on Biological Diversity (Rio de Janeiro, 1992). United Nations. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/223428?v=pdf> (data zvernennia: 20.10.2025). **3.** Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework (2022). Conference of the Parties to the Convention on Biological Diversity, Fifteenth meeting – Part II, Montreal, Canada, 7–19 December 2022. URL: <https://www.cbd.int/doc/decisions/cop-15/cop-15-dec-04-en.pdf> (data zvernennia: 21.11.2025). **4.** Pro ekolohichnu merezhu Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 24.06.2004 № 1864-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1864-15#Text> (data zvernennia: 22.11.2025) (in Ukr.). **5.** Pro pryrodno-zapovidnyi fond Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 16.06.1992 № 2456-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text> (data zvernennia: 22.11.2025) (in Ukr.). **6.** Ministerstvo zakhystu dovkillia ta pryrodnykh resursiv Ukrainy. Ofitsiini statystychni dani. URL: <https://mepr.gov.ua> (data zvernennia: 25.09.2025) (in Ukr.). **7.** EU Biodiversity Strategy for 2030. European Commission. URL: <https://environment.ec.europa.eu> (data zvernennia: 25.11.2025). **8.** Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats (Bern, 1979). Council of Europe. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/bern-convention.html> **9.** Dubyna D. V., Solomakha V. A. Osnovy ekolohii: pidruchnyk. Kyiv: Lybid, 2019. pp. 214–215 (in Ukr.). **10.** Jongman R. H. G., Pungetti G. Ecological Networks and Greenways: Concept, Design, Implementation. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. URL: https://www.researchgate.net/publication/40124876_Ecological_Networks_and_Greenways_Concept_Design_Implementation (data zvernennia: 24.11.2025). **11.** Andrusyevych A. O. Ekolohichna

merzha Ukrainy: pravovi zasady formuvannia. Lviv: Vydavnytstvo LNU, 2016. pp. 33–34 (in Ukr.). 12. Council of Europe. Pan-European Biological and Landscape Diversity Strategy (PEBLDS). Strasbourg, 1995. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/227403> (data zvernennia: 22.11.2025). 13. Council Directive 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora. OJ L 206, 22.7.1992. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2009/147/2019-06-26/eng> (data zvernennia: 25.11.2025). 14. Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council of 30 November 2009 on the conservation of wild birds. OJ L 20, 26.1.2010. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2009/147/2019-06-26/eng> (data zvernennia: 25.11.2025). 15. European Environment Agency. Natura 2000 data – the European network of protected sites. URL: <https://www.eea.europa.eu> (data zvernennia: 25.09.2025). 16. Apostolopoulou E., Pantis J. Conceptual gaps in the national strategy for the implementation of Natura 2000: the case of Greece. Biological Conservation, 2014. 17. Pro otsinku vplyvu na dovkillia: Zakon Ukrainy vid 23.05.2017 № 2059-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text> (data zvernennia: 25.11.2025) (in Ukr.).

Krasilich Nataliia. The Correlation between the national ecological network and the European Natura 2000 network: Problems of adapting Ukraine's legislation

The article examines the legal, and practical aspects of the relationship between Ukraine's national ecological network and the European ecological network Natura 2000 within the context of European integration processes. It explores the conceptual foundations and legal mechanisms for the establishment and functioning of protected areas, as well as the degree of their correspondence with the objectives of the EU environmental policy. The current state of legal regulation governing the development, management, and protection of Ukraine's ecological network is analyzed in light of the country's commitments under the EU–Ukraine Association Agreement.

The study identifies fundamental differences between the notions of “ecological network” and “Natura 2000,” which primarily lie in their legal status, the level of binding protection measures, management frameworks, and mechanisms of environmental impact assessment. The Ukrainian ecological network largely operates as a spatial and programmatic planning instrument, whereas Natura 2000 constitutes a legally binding mechanism ensuring species and habitat conservation through mandatory Appropriate Assessment procedures.

Special attention is given to the challenges of adapting Ukrainian legislation to EU environmental directives, particularly Directive 92/43/EEC on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora (Habitats Directive) and Directive 2009/147/EC on the conservation of wild birds (Birds Directive). The article emphasizes the need to introduce a specialized environmental impact assessment procedure for ecological network elements, develop a unified register of protected areas, harmonize site selection criteria, and create an integrated geospatial database for ecological monitoring.

The implementation of the Emerald Network is considered as an interim stage toward Ukraine's full integration into the Natura 2000 system. The article highlights the additional environmental and legal challenges caused by wartime conditions, including ecosystem degradation, loss of protected sites, and the urgent need for ecological restoration. It concludes that aligning Ukraine's legal framework with EU standards is a key prerequisite for sustainable recovery, strengthening biodiversity

protection, and enhancing environmental security in the post-war reconstruction period.

Keywords: *ecological network, Natura 2000, protected areas, adaptation of law, environmental policy, European Union, Emerald Network, biodiversity, sustainable development.*

Дата першого надходження рукопису до видання: 24.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 03.03.2026

Дата публікації: 24.03.2026